

**עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט
הערבי בישראל**

על ידי ב"כ עו"ד סוהאד בשארה ואח'
רח' יפו 94, ת"ד 54, חיפה 31090
טל': 04-9503140 ; פקס: 04-9503140
דוא"ל: suhad@adala.org

העותר

נ ג ד

1. שר הביטחון
 2. מפקד פיקוד המרכז
- על ידי פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590 ; פקס: 02-6467011
- המשיבים**

תגובה מטעם המשיבים לעתירה ולבקשה למתן צו ביניים

1. בהתאם להחלטת כב' השופט י' כשר, מיום 6.5.25, מוגשת בזאת תגובת המשיבים לעתירה ולבקשה למתן צו ביניים, כדלקמן.

2. עניינה של העתירה שבכותרת בהודעות שהוציא המשיב 2: "הודעה בדבר הריסת מבנים לצרכים ביטחוניים מובהקים – מרחב מ.פ. טול כרם" ו"הודעה בדבר הריסת מבנים לצרכים ביטחוניים מובהקים – מרחב מ.פ. נור א-שמס", ביום 1.5.25, ובהן הורה על הריסת המבנים המסומנים במפה שצורפה להודעות, לצרכים ביטחוניים מובהקים (להלן: **ההודעות**). עוד צוין בהודעות, בין היתר, כי באפשרות מי שמבקש לפנות את ציודו מהבתים או לטעון בכל עניין אחר, לפנות למת"ק הגזרתי בתוך 24 שעות ממועד פרסום ההודעה.

צילום הודעות המשיב, מיום 1.5.25, מצורף ומסומן **מש/1**.

במסגרת העתירה התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ביניים, המורה על עיכוב כניסת לתוקף של ההודעות. בהחלטות כב' השופט י' כשר, מיום 6.5.25, נקבע כדלקמן: "הבקשה לצו ביניים עניינה במניעת פעולה שהינה, על פניה אכן בלתי הפיכה של הריסת מבנים. ברם, בשים לב לכך שבהודעותיו של המפקד הצבאי בדבר הריסת המבנים הובהר כי "הדבר דרוש לצרכים צבאיים מובהקים", נראה לי כי האיזון הנכון, לעת הזאת, הינו שלא להוציא תחת ידי צו ארעי כמבוקש, ובצד זאת להורות כי המשיבים יגישו תשובה לבקשה למתן צו ביניים, עד מחר, 7.5.2025, בשעה 15:00".

3. מכאן התגובה דנן. נציין, כי מטעמי יעילות, ובשים לב לצורך המבצעי המובהק העומד בבסיס הודעות המפקד הצבאי, מוגשת בזאת התגובה לעתירה גופה, ובגדרה גם התגובה לבקשה למתן צו ביניים.
4. לעמדת המשיבים, דין העתירה, ועמה ממילא גם הבקשה למתן צו ביניים, להידחות – על הסף ולגופה.
5. דין העתירה להידחות על הסף, נוכח השיהוי שדבק בהגשתה. העתירה הוגשה בחלוף למעלה מ-48 שעות ממועד דחיית ההשגה שהגיש העותר (כאשר גם ההשגה הוגשה בחלוף למעלה מ-24 שעות ממועד פרסום ההודעה, קרי, לאחר שחלף המועד להגשתה). בנסיבות העניין, ובשים לב לצורך הביטחוני המובהק העומד בבסיס החלטת המפקד הצבאי ולדחיפותה של הפעולה, כפי שאף צוין במענה שנשלח להשגת העותר, עמדת המשיבים היא כי די בשיהוי שדבק בהגשת העתירה כדי להצדיק את דחייתה על הסף. כמו כן, לעמדת המשיבים דין העתירה להידחות על הסף, אף מהטעם שהעותר לא צירף לעתירתו מי מהנפגעים הישירים מהחלטת המפקד הצבאי, ולא נתן טעם המצדיק את הימנעותו מלעשות כן.
6. לעמדת המשיבים, דין העתירה להידחות אף לגופו של עניין. כפי שיפורט להלן, הודעות המפקד הצבאי במקרה דנן נמסרו **על רקע צורך צבאי מובהק ומידי בהריסת המבנים שבנדון**. הריסת המבנים נועדה להבטיח את חופש הפעולה של כוחות צה"ל במחנות הפליטים בטולכרם ובנור א שמש, ולאפשר את פעולת הכוחות בשטח מחנות הפליטים בבטחה במסגרת מאבקם בארגוני הטרור הפועלים במחנות אלו, ובכדי לתת מענה לאיומים השונים במרחב. בנסיבות אלו, לא נפל כל פגם בהחלטת המפקד הצבאי לפעול להריסת המבנים שבנדון.
7. אשר לבקשה למתן צו ביניים, עמדת המשיבים היא כי סיכויי ההליך, כאמור לעיל, אינם מן הגבוהים, בלשון המעטה. זאת, משלא קמה כל עילה להתערבות בהחלטת המפקד הצבאי מושא העתירה דנן.
- כמו כן, מאזן הנוחות נוטה אף הוא לטובת דחיית הבקשה למתן צו ביניים. עיכוב ההריסה – הנדרשת, כאמור למטרות צבאיות מובהקות – **עלול להביא לסיכול האפשרות לביצוע ההריסה במתווה המתוכנן**. זאת, על רקע אילוצי סדרי הכוחות הפועלים כעת בתחומי מחנה הפליטים, בהתחשב, בין היתר, בהתפתחויות העדכניות בימים האחרונים, בזירות המלחמה הנוספות עמן מתמודדת מדינת ישראל בימים אלו. בהקשר זה נציין, כבר עתה, כי לטובת הפעילות במחנות הפליטים הוקצו כוחות ייעודיים, הפועלים כעת בשטח לביצוע ההריסה, וזאת לנוכח הצורך הביטחוני הדחוף כמפורט לעיל.

8. נוכח האמור, המשיבים יעדכנו כי לאחר דחיית ההשגה החל ביצוע העבודות ההנדסיות במרחב, ובמסגרת זו נהרסו כ-3 מבנים בתחומי מחנות הפליטים. כמו כן, בשים לב להחלטת כב' השופט י' כשר שנמנע מהוצאת צו ארעי בנסיבות העניין, במועד הגשת תגובה זו מושלמת הריסתם של מספר מבנים נוספים שהפעילות בעניינם מצויה בעיצומה. בהמשך לכך, וככל שהעתירה, ולמצער הבקשה למתן צו ביניים, תידחה כמבוקש על ידי המשיב, **הפעולה הצבאית תימשך באופן מיידי בסמוך לקבלת ההחלטה השיפוטית.**

9. לאור האמור, עמדת המשיב היא כי דין העתירה, ועמה ממילא גם הבקשה למתן צו ביניים, להידחות.

הרקע בתמצית

10. ביום 1.5.25 פורסמה הודעת המפקד הצבאי בדבר כוונתו להרוס (באופן מלא או חלקי) כ-58 מבנים שסומנו על גבי המפה שצורפה להודעה, המצויים במחנה הפליטים טולכרם; והודעת המפקד הצבאי בדבר כוונתו להרוס (באופן מלא או חלקי) כ-47 מבנים שסומנו על גבי המפה שצורפה להודעה, המצויים במחנה הפליטים נור א שמס. במסגרת ההודעות ניתנה אפשרות למי שמבקש לפנות את צידו מהבתים, או להעלות טענות בעניין אחר, לפנות למת"ק הגזרתי בתוך 24 שעות ממועד פרסום ההודעה. כמו כן, צוין בהודעות כי העתקים מהן יועברו למת"ק הגזרתי, ודרכו אף לקישור הפלסטיני.

11. ביום 4.5.25 הוגשה השגה מטעם העותר. בהשגה נטען כי החלטת המפקד הצבאי מהווה הפרה של המשפט ההומניטרי הבינלאומי והמשפט המינהלי החל בשטחי אזור יהודה ושומרון (להלן: **האזור**). עוד נטען, כי ההודעות שהוצאו פוגעות בזכות השימוע של מי שעלול להיפגע מהחלטת ההריסה; ובפרט בזכותם של בעלי המבנים שאינם נמצאים בעת הזו במחנות הפליטים, אשר רבים מיושביהם עזבו אותם.

צילום השגת העותר צורף לעתירה וסומן נספח ע/3.

12. עוד באותו יום, 4.5.25, נשלח מענה מפורט להשגות על ידי היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, המלווה את הליך קבלת ההחלטה בענייננו. במענה הובהר, בין היתר, כי הריסת הבתים נובעת מצורך ביטחוני מובהק, ברור וממשי, ומתבצעת בהתאם להוראות הדין, הפסיקה והפקודות. צוין, כי סמכותו של המפקד הצבאי לפגוע ברכוש פרטי, לרבות הריסת מבנים בנסיבות של צורך צבאי, מעוגנת בדין הבינלאומי וזכתה להכרה בפסיקת בית המשפט הנכבד. הודגש, כי בטרם התקבלה החלטת המפקד הצבאי נערכה בחינה פרטנית של המבנים המיועדים להריסה, על ידי כלל הגורמים המבצעים הרלוונטיים. עוד צוין, כי המפקד הצבאי נמנע מלהורות על הריסת מבני דת או רפואה.

אשר לטענה בדבר פגיעה בזכות הטיעון, נאמר במענה כי המפקד הצבאי נקט במירב המאמצים לאפשר זכות טיעון, תוך איזון בין זכות זו לבין הצורך הצבאי בהריסה של המבנים שבנדון, ודחיפותה של הפעולה. לאור כלל האמור, נאמר כי לא נפל פגם בפרק הזמן שניתן לצורך מימוש זכות הטיעון של הנפגעים מההחלטה. עוד צוין, כי ההשגה לא הוגשה על ידי אף בעל עניין ומבלי לצרף אף ייפוי כוח מבעל עניין, ואף לכך יש ליתן משקל. על כן, נקבע כי ההשגה נדחית.

צילום המענה להשגה מטעם המפקד הצבאי, מצורף ומסומן מש/2.

13. ביום 6.5.25 בשעות הערב, הוגשה העתירה דנן.

המסגרת הנורמטיבית

14. החל מכניסת כוחות צה"ל לאזור בשנת 1967, בחרה מדינת ישראל לנהל את שטחי האזור על פי דיני התפיסה הלוחמתית (Law of Belligerent Occupation). הוראות המשפט הבין-לאומי המנהגי בנוגע לדיני התפיסה הלוחמתית מעוגנות, בעיקרן, בתקנות הנספחות לאמנת האג הרביעית בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה משנת 1907 (להלן: **התקנות הנספחות לאמנת האג**). כמו כן, המפקד הצבאי באזור פועל בהתאם להוראות ההומניטריות המצויות באמנת ג'נבה הרביעית בדבר "הגנת אזרחים בימי מלחמה" משנת 1949 (להרחבה ראו בג"ץ 1308/17 **עיריית סלואד נ' הכנסת**, פסקאות 2-6 לפסק דינה של כבוד הנשיאה חיות (9.6.20)).

15. הדין שחל באזור, בהתאם להוראות הדין הבין-לאומי הנוגעות לתפיסה לוחמתית, מבוסס על הדין המקומי שחל באזור עובר לתפיסת האזור על ידי כוחות צה"ל, המורכב ממכלול של דינים עות'מאניים, ירדניים ומנדטוריים, וכן מתחיקת הביטחון של המפקד הצבאי באזור יהודה ושומרון, אשר מחזיק בידיו בנוסף לסמכויות החקיקה את כלל סמכויות הממשל והמינהל באזור (וראו מנשר בדבר סדרי שלטון ומשפט (מס' 2), תשכ"ז-1967).

תקנה 43 לתקנות הנספחות לאמנת האג, קובעת את חובתו הבסיסית של המפקד הצבאי לשמור על הביטחון והסדר הציבורי באזור הנתון לתפיסה לוחמתית (ראו למשל בבג"ץ 175/81 **אל נאתשה נ' שר הביטחון**, פ"ד לה (3) 361 (1981)). בעניין זה, בית המשפט הנכבד קבע כי "מידת האפשרות של קיום החובות נמדדת לאור מכלול הנסיבות, היינו לא רק לפי צרכיו של השטח ולאורם, אלא גם לאור צרכיו הצבאיים הלגיטימיים של השלטון הצבאי [...] אשר אחראי לתפיסה הלוחמתית [...] ותוך חיפוש אחרי איזון נאות ביניהם" (ראו בג"ץ 591/88 **טארק נדאל טאהה נ' שר הביטחון**, פ"ד מה (2) 59 45 (1991)). בפסיקת בית המשפט הנכבד פורשה תקנה 43 כהוראת "על" הגודרת את סמכותו של המפקד הצבאי באזור בין שני צירים: הבטחת צרכיו הביטחוניים של הכוח המחזיק אזור בתפיסה לוחמתית מחד גיסא, והבטחת הסדר והחיים הציבוריים של האוכלוסייה המקומית מאידך גיסא.

16. כחלק מסמכותו של המפקד הצבאי לפעול להבטחת צרכיהם הצבאיים והביטחוניים של כוחות הצבא הפועלים באזור, נתונה לו הסמכות, בהתאם להוראות הדין הבינלאומי, להורות על החרמה והשמדה של רכוש פרטי. כך למשל, תקנה 23(G) לתקנות האג, מורה למפקד הצבאי להימנע מהחרמה או השמדה של רכוש האויב, אלא אם החרמה או השמדה כזו מתחייבת במפגיע מצרכי הלחימה (לפסיקת בית המשפט הנכבד אשר הכירה בסמכותו של המפקד הצבאי לעשות שימוש בתקנה זו אף בשטח המנוהל בהתאם לדיני התפיסה הלוחמתית, ראו למשל: בג"ץ 7957/04 מרעאבה נ' ראש ממשלת ישראל (15.9.05) בפסקה 17 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק).

בדומה, סעיף 53 לאמנת ז'נבה הרביעית, אשר מתייחסת במפורש למצבים של תפיסה לוחמתית, מורה כי "אסור למעצמה הכובשת להחריב נכסי מקרקעים או להשמיד נכסי מטלטלים השייכים ליחיד או לרבים או למדינה או לרשויות ציבוריות אחרות, או לארגונים חברתיים או שיתופיים, אלא אם כן היו פעולות צבאיות מחייבות לחלוטין את ההחרבה וההשמדה האלה". כלומר, גם סעיף 53 מכיר באפשרות להפעיל סמכויות אלו כאשר פעולות צבאיות מחייבות זאת.

17. בית המשפט הנכבד הכיר בעבר בסמכות המפקד הצבאי להורות על הריסת מבנים לצרכים צבאיים. כך למשל, כבר בבג"ץ 4112/90 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד הדרום (31.10.90) (להלן: עניין האגודה לזכויות האזרח), נדונה החלטת המפקד הצבאי להרוס מבנים במחנה הפליטים אל-בוריג' ברצועת עזה לצורך הרחבת כביש במקום, מטעמים מבצעיים מובהקים. בית המשפט הנכבד קבע כדלקמן:

"כאמור, עניינו של הצו, המורה על הריסת מבנים מסוימים, הוא קיום צרכים צבאיים דחופים, היינו, לאפשר למשיב למלא את חובתו לפי הסמכות המסורה בידו, ושהוא מופקד עליה, לקיים את שלטון החוק ושמירת הסדר והביטחון בשטח. המשיב בא למסקנה, על-פי הנימוקים שפורטו היטב לעיל, כי לשם מילוי חובתו זו יש להרחיב באופן מיידי וללא השחיה את הכביש, שהוא נושא העתירה, ולהרוס את המבנים המצוינים בתרשים שנלווה לצו. בכל אלה פועל המשיב על-פי המשפט המקומי ועל-פי המשפט הבינלאומי [...]"

בדומה, בבג"ץ 24/91 תימרו ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל באזור חבל עזה (17.2.91) (להלן: עניין תימרו), קבע בית המשפט הנכבד כדלקמן:

"צרכים צבאיים חיוניים ("החלטיים" כלשון תקנה 23(G) ה"ל או "דרושים בהחלט" - absolutely necessary - כלשון סעיף 53) מתירים תפיסה והריסה. אולם, תנאי לכך הוא, כאמור, שאכן נתקיים צורך צבאי חיוני ושיש יחס סביר בין המטרה הצבאית לבין הפעולה הננקטת. מבחינה זו יש, כמובן, שוני בין תפיסה לזמן מוגבל, בין שהוא קצוב ובין אם לאו, לבין פעולות בלתי הדרושות.

סיכומו של דבר, צורך צבאי-מבצעי גובר על החובה לשמור על שלמות הרכוש, בתנאי שמדובר בצורך אמיתי וחיוני. חיי חיילים או השגת מטרה צבאית-מבצעית עדיפים על שלמות הרכוש, שכן פגיעה מהותית באלו הראשונים אינה ניתנת לתיקון [...]"

ראו עוד לעניין זה: בג"ץ 2977/02 **עדאלה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון** (9.4.02) (להלן: **עניין עדאלה**), במסגרתו נדחתה עתירה בעניין הריסת בתים במחנה הפליטים בגינין במסגרת פעילות מלחמתית במקום).

פסק הדין בעניין עיריית גינין

18. בית המשפט הנכבד נדרש בעת האחרונה לסוגיה של הריסת מבנים לצרכים מבצעיים מובהקים, וההכרעה בעניין זה רלוונטית אף לענייננו אנו. במסגרת פעילות כוחות צה"ל במחנות הפליטים בצפון השומרון, החליט המפקד הצבאי, ביום 19.3.25, להודיע על כוונתו להרוס כ-95 מבנים במחנה הפליטים גינין. בהודעת המפקד הצבאי, בדומה למקרה דנן, הובהר כי הריסת הבתים נועדה למטרות צבאיות מובהקות, וניתנה לנפגעים מההחלטה אפשרות להעלות את טענותיהם בעניין בתוך 24 שעות ממועד פרסום ההודעה.

לאחר שהוגשו השגות נגד ההודעה ואלו נדחו בהחלטה מנומקת ומפורטת, הוגשו עתירות בעניין לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 54641-03-25 **עיריית גינין נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש**, אשר אוחד עם שתי עתירות נוספות (להלן: **עניין עיריית ג'נין**)).

בהחלטתה מיום 22.3.25, קבעה כב' השופטת ג' כנפי-שטייניץ, כי "לא ראיתי לתת צו ארעי. למען הסר ספק יודגש, כי אין בהחלטה זו כדי לעכב פעולה הנדרשת עקב צרכים צבאיים דחופים", והתבקשה תגובת המשיב עד ליום המחרת.

19. ביום 23.3.25, לאחר שהוגשה תגובת המשיב, ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד, אשר הורה על דחיית העתירות. בפסק הדין קבעה כב' השופטת ג' כנפי-שטייניץ, בין היתר, כדלקמן:

"כאמור, דין העתירות להידחות בהיעדר עילה להתערבותנו. מטרת הפעולה, כפי שהבהיר המשיב, היא צורך צבאי מובהק ומידי בהריסת המבנים שבנדון, זאת על מנת להבטיח את חופש הפעולה המבצעי של כוחות צה"ל במחנה הפליטים ג'נין. בכדי להתמודד עם איומי הטרור שבמחנה, נמצא כי נדרש לפרוץ צירים חדשים ולהרחיב צירים קיימים, באופן שיאפשר תנועה רכובה של כוחות הביטחון הפועלים שם, לרבות על גבי כלים כבדים וממוגנים; וכן באופן שיאפשר הגעה של הכוחות בסמוך למרחבים השונים בתחומי המחנה, ותייתר את הצורך של הלוחמים לפרוק מהכלים ולנוע מרחקים משמעותיים בשטח תוך סיכון ביטחונם.

הפסיקה הכירה בסמכותו של המפקד הצבאי להורות על הריסת מבנים לצרכים צבאיים. בהקשר זה נקבע כי "צורך צבאי-מבצעי גובר על החובה לשמור על שלמות הרכוש בתנאי שמדובר בצורך אמיתי וחיוני. חיי חיילים או השגת מטרה צבאית-מבצעית עדיפים על שלמות הרכוש" [...]. כן נקבע כי למפקד הצבאי שיקול דעת נרחב בהפעלת סמכויות מעין אלה לאור מומחיותו הייחודית, ובית המשפט יתערב בה במקרים חריגים וקיצוניים בלבד (בג"ץ 10356/02 הס נ' מפקדת כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 443, 458

(2004); בג"ץ 5779/22 חברון נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (2023)). כך בפרט כאשר הביקורת השיפוטית מתבקשת בזמן אמת, כשהכוחות מצויים בשטח, ובנסיבות של דחיפות מבצעית – עניין המעורר קושי של ממש בבירור העתירות (בג"ץ 358/88 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג(2) 540, 529 (1989)).

אשר לטענות הנוגעות להיעדר סבירות ומידתיות – הובהר כי התקיימה בחינה פרטנית של כל מבנה ומבנה על-ידי גורמי הצבא, לאחר סיורים שהתקיימו בשטח, בליווי ייעוץ משפטי. בהקשר זה צוין כי התוואי בו עומדים המבנים המיועדים להריסה, נבחר 'תוך צמצום מספר המבנים שייפגעו למינימום ההכרחי, כדי להגשים את התכלית העומדת ביסוד הודעתו של המפקד הצבאי' [...].

20. לפסק דינה של כב' השופטת ג' כנפי-שטייניץ, הצטרפו בהסכמה כב' המשנה לנשיאה נ' סולברג וכב' השופטת ר' רונן, תוך הוספת הערותיהם בעניין.

21. על רקע המסגרת הנורמטיבית האמורה, נידרש עתה לעמדת המשיב בנסיבות המקרה דנן.

עמדת המשיב

22. לעמדת המשיבים, דין העתירה להידחות, על הסף ולגופה, ועמה ממילא גם הבקשה למתן צו ביניים.

דין העתירה להידחות על הסף

23. דין העתירה להידחות על הסף, נוכח השיהוי שדבק בהגשתה. העתירה הוגשה בחלוף למעלה מ-48 שעות ממועד דחיית ההשגה שהגיש העותר, כאשר בנסיבות העניין ובשים לב לדחיפות הפעולה ולצורך הצבאי המובהק העומד בבסיסה, אליהם התייחס המשיב במענה להשגה, לא ניתן טעם לעיכוב בהגשת העתירה באופן מידי לבית המשפט הנכבד.

הפסיקה מורה כי: "יש ואפילו שיהוי קצר דיו כדי להשיב פני עותר ריקם" (בג"ץ 258-69 פונדמינסקי נ' פקיד הבחירות ליד עיריית ירושלים, כג(2) 169 (1969)). במקרים בהם קיימת דחיפות בביצוע הפעולה הנתקפת, גם עיכוב קצר בפנייה לבית המשפט עשוי להיחשב לשיהוי, ככל שלא היה מוצדק (ראו והשוו: דפנה ברק-ארוז **משפט מינהלי - משפט מינהלי דיוני** (כרך ד, 2017), בעמודים 357-359 והערות השוליים שם). במקרה דנן, דחיפות הפעולה עלתה מסד הזמנים שנקצב להגשת ההשגה - פרק זמן של 24 שעות (אשר השגת העותר הוגשה לאחר סיומו), כמו גם מהמענה שנשלח מטעם המשיב, ובו הובהרו הדחיפות והצורך הצבאי המובהק בביצוע הפעילות. בנסיבות אלו, היה על העותר להגיש עתירתו לבית המשפט הנכבד באופן מיידי, ולא להמתין.

כמו כן, נוסף על השיהוי חסובייקטיבי, העיכוב בהגשת העתירה בענייננו עולה גם כדי שיהוי אובייקטיבי, בשים לב לפעילות הכוחות במחנה הפליטים, ולדחיפות בביצוע הפעולה, כפי שיפורט בהרחבה להלן. החלטת המפקד הצבאי אף אינה מגלה כל פגיעה בשלטון החוק, ובנסיבות אלו, עמדת המשיבים היא כי העיכוב שדבק בהגשת העתירה בענייננו, עולה כדי שיהוי המצדיק את דחיית העתירה על הסף.

24. לעמדת המשיבים, דין העתירה להידחות על הסף אף מהטעם שהעותר לא צירף לעתירתו מי מהנפגעים הישירים מהחלטת המפקד הצבאי בענייננו, ונמנע מליתן טעם לכך. בית המשפט הנכבד פסק לא אחת, כי "על אף הרחבת זכות העמידה כאמור, נשמר העיקרון שלפיו בית המשפט לא ייעתר, דרך כלל, לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצויים אדם או גוף אשר נפגעים באופן ישיר מנושא העתירה, ואשר נמנעו מפנייה לבית המשפט לבקש סעד על אף הפגיעה בזכות או באינטרס שלהם. בנסיבות כאלה, כאשר קיים נפגע ישיר מפעולה שלטונית, והוא עצמו אינו פונה לבית המשפט, עשוי בית המשפט שלא להכיר בזכות העמידה של העותר הציבורי" (בג"ץ 6972/07 לקסר נ' שר האוצר (22.3.09)).

העותר הסתפק בטענה לפיה "תושבי המקום, כולל בעלי הבתים מושא ההודעות הנ"ל הינם עקורים אשר מצאו מקלט במרכזי מחסה בישובים באזור טולכרם ועל כן רובם ככולם לא קיבלו את ההודעה וסביר להניח כי אינם מודעים לכך כי המשיב מס' 2 החליט להרוס את בתיהם [...]". עם זאת, כפי שיפורט להלן, ההודעה בדבר כוונת המפקד הצבאי לפעול בענייננו, הובאה, ככל הניתן בנסיבות העניין, לידיעת תושבי הבתים המיועדים להריסה; ומכל מקום, העותר כלל לא הבהיר האם נעשה מצידו מאמץ ליידע את תושבי המבנים האמורים בדבר הגשת העתירה ולצרפם לעתירתו.

דין העתירה להידחות לגופו של עניין

25. לעמדת המשיב, דין העתירה להידחות אף לגופה, שכן בהחלטת המפקד הצבאי בענייננו לא נפל כל פגם והיא אינה מגלה כל עילה להתערבות בית המשפט הנכבד.

החלטת המפקד הצבאי

החלטת המפקד הצבאי להורות על הריסת המבנים שפורטו בהודעותיו, במחנה הפליטים טולכרם ובמחנה הפליטים נור א שמס, התקבלה משיקולים צבאיים מובהקים. מחנות הפליטים באזור צפון השומרון, ובהם מחנות הפליטים מושא ההליך דנן (כמו גם מחנה הפליטים ג'נין, מושא העתירה בעניין עיריית ג'נין) הפכו בשנים האחרונות, ובפרט מאז אירועי "שובר גלים" בשנת 2022, לערי מקלט עבור ארגוני הטרור. במחנות אלו הוקמו תשתיות טרור נרחבות שהפכו את המרחב בו הן פועלות **לסיבה צבאית של ממש**.

26. מחנות הפליטים מתאפיינים בבנייה צפופה ובטופוגרפיה מורכבת, המקשים על יכולת התמרון של הכוחות בתוכם, ובפרט על היכולת לנוע בתוכם על גבי כלים ממוגנים – דבר המתחייב נוכח אופי האיומים במרחב. הקושי בתמרון במחנות הפליטים יוצר סיכון ממשי לחיי הכוחות ומקשה על האפשרות לבצע פעילות מעצר של מבוקשים במחנות, בשל הפיכתם למתחם מבוצר המשמש אותם לפעילות הטרור כנגד אזרחי מדינת ישראל באזור יהודה והשומרון ובעורף. המגבלה על תנועת הכוחות רלוונטית בפרט במצבים בהם נדרשת כניסה מהירה למרחב או כאשר דרוש פינוי מהיר מהמקום, לרבות פינוי רפואי.
27. לאורך השנים האחרונות, עם התעצמות גורמי הטרור הפועלים בתחומי מחנות הפליטים והפיכתם למוקד טרור משמעותי, המחנות רושנו באמצעי **ניטור ומעקב** אחרי כוחות צה"ל, לרבות חדרי ניהול ותקשורת, מערכי שערים ומחסות. פעילות הטרור במחנות התאפיינה בריבוי מטענים, מלכוד ותשתיות טרור, שנועדו לפגוע בכוחות הפועלים במקום.
28. במהלך השנתיים האחרונות, כוחות צה"ל פעלו במחנות הפליטים בטולכרם ונור א שמש, בשורת מבצעים בהיקפים משתנים. עם זאת, אחרי כל מבצע במחנות, וחרף מעצרים של מבוקשים רבים במסגרת המבצעים הללו, שבו גורמי הטרור ושיקמו את תשתיות הטרור במחנות.
29. יצוין, כי פעילות הטרור במחנות הפליטים אינה פעילות של יחידים בלבד. כך, גורמי הטרור במחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמש, פועלים במסגרת קבוצתית-גדודית. גדודים אלו אף הוכרזו ביום 23.7.24 כהתאחדויות בלתי מותרות כמשמעותן בתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945.
- צילום ההכרזות על גדודי הטרור כהתאחדויות בלתי מותרות, מיום 23.7.24, מצורף ומסומן **מש/3**.
30. כאמור, סדרת מבצעים קודמים שבוצעה במרחב, במסגרתם נעצרו ואף נהרגו מבוקשים שפעלו במקום, הביאה בכל פעם לשינוי קצר טווח, אשר לאחריו שבו גורמי הטרור לפעילותם מסכנת החיים. עוד נזכיר, כי האיומים השונים המופנים כלפי כוחות צה"ל בתחומי מחנות הפליטים הביאו, בעת האחרונה, לנפילתם ופציעתם של לוחמים שפעלו במרחב.
- עוד יצוין, כי ממחנות הפליטים יצאו מחבלים אשר ביצעו בעת האחרונה פיגועים קשים, וכי מחבלים – מכלל הגזרות – אשר ביצעו פיגועים קשים, נמלטו לאחר מכן לתחומי מחנות הפליטים. כתוצאה מכך, נוצר צורך קבוע בכניסת כוחות למחנות, לצורך איתור מבוקשים וסיכול טרור, כאשר מאפייניהם המורכבים של מחנות הפליטים מציבים את הכוחות בסיכון בכל כניסה, ומקשים על חופש הפעולה בתחומיהם. מעצרים של אותם מחבלים במחנות הפליטים היה מורכב וקשה, ולעיתים בשל מורכבותם של מבצעים אלו נאלץ צה"ל להפעיל אף כלים מהאוויר לסיכול המבוקשים בהיעדר חלופה למעצרים.

31. על רקע כלל האמור, הוחלט בפיקוד המרכז בצה"ל על שינוי תפיסה ביחס למחנות הפליטים ולאופן הפעולה בהם, במטרה להביא לפירוק תשתיות הטרור ולהשיב את **חופש הפעולה** המבצעי של כוחות צה"ל בתחומי המחנה, לצורך השבת והבטחת הסדר הציבורי במרחב. במסגרת זו, נמצא כי יש צורך בארגון ועיצוב מחודש של המרחב, באופן שיאפשר תנועה רכובה של כוחות הביטחון הפועלים במחנה הפליטים כך שצה"ל יוכל לוודא כי תשתיות הטרור אינן משתקמות. זאת שכן, כאמור, שיקום תשתיות הטרור לאחר כל מבצע במרחב, סיכן את אזרחי מדינת ישראל ואת כוחות הצבא שנדרשו כל פעם לפעול במחנה הפליטים מחדש תוך סיכון החיילים ואף הבלתי מעורבים המתגוררים בו.

הארגון המחודש של המרחב מתבטא ב**פריצה של צירים** נוספים ו**הרחבת** הצירים הקיימים בתחומי מחנות הפליטים, שרוחבם יאפשר מעבר תנועה רכובה, לרבות על גבי כלים כבדים וממוגנים. פריצת והרחבת הצירים תאפשר גם **הגעה** של הכוחות בסמוך למרחבים השונים בתחומי מחנות הפליטים, ותייתר את הצורך של הלוחמים לפרוק מהכלים ולנוע מרחקים משמעותיים בתוך המחנות, באופן שמסכן את ביטחונם.

32. אשר לטענה בדבר הפגיעה בזכות הקניין של תושבי מחנות הפליטים, יצוין, כי המפקד הצבאי אינו חולק על חובתו לכבד ולשמור על קניין פרטי, ולא נעלמה מעיני המפקד הצבאי הפגיעה ברכוש האוכלוסיה המוגנת, הכרוכה בביצוע הריסת המבנים בענייננו. עם זאת, המפקד הצבאי איזן את הפגיעה בקניין אל מול הצרכים המבצעיים ההחלטיים הנובעים מן הפעילות הצבאית במרחב, ולאחר שנדרש למכלול נסיבות העניין תוך צמצום מספר המבנים המיועדים להריסה למינימום ההכרחי, ותוך עריכת בחינה פרטנית וקפדנית בעניינו של כל אחד מהמבנים שבנדון, נמצא כי הצורך הצבאי מחייב את הריסתם של המבנים – המלאה או החלקית.

הליך קבלת ההחלטה

33. אשר להליך קבלת ההחלטה, נציין כי במסגרת בחינת המענה המבצעי הנדרש במקום, נערכו סיורים רבים במחנות הפליטים, בהשתתפות גורמי פיקוד המרכז הבכירים ביותר, כמו גם כלל הגורמים המבצעיים וההנדסיים הרלוונטיים. במסגרת זו, ניתנה הדעת לבחירת המתווה המדויק והמידתי ביותר, באופן שמגשים את הצורך הצבאי העומד בבסיס פריצת הצירים, מחד, אך מצמצם את היקף ההריסה למינימום ההכרחי, מאידך.

בהקשר זה אף יצוין, כי הצורך המבצעי נבחן ביחס לכל אחד מהמבנים המיועדים להריסה באופן פרטני. מקום שבו יימצא כי ניתן לצמצם את היקף הפגיעה, כך ייעשה.

על כן, לאחר שנערכו סיורים רבים במקום, והמתווה לביצוע פריצת הצירים נבחן לעומק על ידי כלל הגורמים הצריכים לדבר, החכרעה הובאה בפני מפקד פיקוד המרכז, אשר החליט לפעול במתווה האמור, וזאת, מצרכים צבאיים מובהקים.

34. אשר לטענות בדבר הפגיעה בזכות הטיעון של הנפגעים מקבלת ההחלטה טרם הריסת המבנים, המשיב טען כי במקרה דנן נעשו מירב המאמצים לאפשר זכות טיעון, תוך איזון בין מתן האפשרות להגיש השגה בעניין החלטת המפקד הצבאי, לבין הצורך הדחוף בביצוע הפעילות, אודותיו נפרט להלן.

יצוין, כי במסגרת זו, נמסרו הודעות לנציגי המשפחות אשר בתיהם עתידים להיהרס, באמצעות מנגנוני התיאום הביטחוני והקישור הפלסטיני. על פי הנמסר, הניסיון בשטח מלמד כי הודעות אלו מגיעות ליעדיהן, וכי תושבים רבים אשר בתיהם עתידים להיהרס, נכנסו בתיאום למחנות הפליטים, לצורך הוצאת רכושם.

35. לעמדת המשיב, במקרה דנן, מתן זכות טיעון בתוך 24 שעות, מאזן נכונה בין השמירה על זכות הטיעון של בעלי העניין שעתידים להיפגע כתוצאה ממימוש הצו, לבין הצורך הצבאי הדחוק שבהריסת המבנים לצורך השלמת הפעילות הצבאית במחנה הפליטים בהקדם.

36. לעניין זה, נבקש להפנות לפסק דינו של בית המשפט הנכבד בעניין **האגודה לזכויות האזרח** שהוזכר לעיל, בפסקה 13 לפסק הדין, בו נקבע כדלקמן:

”זכות הטיעון, ככל זכות יסוד, אינה זכות מוחלטת אלא זכות יחסית הניתנת לצמצום ולעתים, במקרים מיוחדים, אף עד כדי ביטול, כפי שכן הוא כאשר קיימים אינטרסים יסודיים חשובים ודחופים של קיום הסדר והביטחון ומניעת סיכון חיי אדם, הנחשבים בתנאים מסוימים כעדיפים מאלה המובטחים על ידי מימוש עקרון היסוד של זכות הטיעון”

בעניין **עיריית ג'נין**, נדרש בית המשפט הנכבד לטענה בדבר פגיעה בזכות השימוע, בסד זמנים זהה לזה שניתן בעניינו ומאותם טעמים, וקבע כדלקמן:

”אף דין טענות העותרים לעניין זכות הטיעון – להידחות. יצוין, כי בעניין שלפנינו נתן המפקד הצבאי זכות טיעון לתושבים העתידים להיפגע מן ההחלטה. מכל מקום, בהקשר זה נקבע בפסיקה כי ”זכות הטיעון אינה זכות מוחלטת [...] אלא זכות יחסית הניתנת לצמצום ולעתים, במקרים מיוחדים, אף עד כדי ביטול, כפי שכן הוא כאשר קיימים אינטרסים יסודיים חשובים ודחופים של קיום הסדר והביטחון ומניעת סיכון חיי אדם...” (בג”ץ 4112/90 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ’ אלוף פיקוד הדרום, פ”ד מד(4) 626, 640 (1990); וראו עוד: בג”ץ 6696/02 עאמר נ’ מפקד כוחות צה”ל בגדה המערבית, פ”ד נו(6) 110 (2002)). אכן, יש מקרים שבהם צרכי הביטחון דחופים, ואין מנוס מהפעלת הסמכויות שעומדות למפקד הצבאי באופן בהול”.

הדחיפות בביצוע הפעילות

37. אשר לדחיפות בביצוע הפעילות, יצוין כי לצורך הפעילות המבצעית במחנות הפליטים, הועמדו לרשות פיקוד המרכז סדרי כוחות מיוחדים, ובהם אמצעים הנדסיים וכוחות מבצעיים שהוקצו במיוחד לפעילות זו.

ההתפתחויות העדכניות בימים האחרונים בזירות המלחמה השונות, מחייבות שינוי מידי בסדרי הכוחות ובהקצאת המשאבים שהוקצו לפיקוד המרכז לצורך הפעילות במחנות הפליטים. יודגש, כי חלק ניכר מהכוחות הפועלים כעת בתחומי מחנות הפליטים, הועברו לשם כך מפעילותם בגזרות אחרות. שהותם של הכוחות במחנה נדרשת לצורך יצירת התנאים לקיום הפעילות המבצעית הנוכחית, ובמסגרתה – פריצת הצירים והריסת המבנים לשם הגשמת הצרכים הצבאיים שפורטו לעיל. בשל הסטת הכוחות והמשאבים שהוקצו לפעילות זו, הנדרשת לטובת הפעילות הצבאית בזירות אחרות, עיכוב בביצוע ההריסה עלול לסכל את ביצוע הפעילות ולהותיר תורפה ביטחונית במחנות הפליטים, באופן שלא יאפשר את השגת חופש הפעולה הצבאי בתחום המחנה. בנסיבות אלו, קיים צורך ממשי ומידי בביצוע פריצת הצירים המתוכננת טרם יציאת הכוחות ממחנות הפליטים. שכן רק לאחר מכן תתאפשר גמישות מבצעית על בסיס הכוחות הקיימים בפיקוד המרכז, לביצוע פעילויות עתידיות שיידרשו במרחב.

38. לאור כלל האמור, עמדת המשיב היא כי קיים צורך צבאי ממש ומידי בהריסת המבנים שבנדון לצורך פריצת הצירים, וכי יש לבצע את הפעילות בהקדם האפשרי. על רקע האמור, סד הזמנים להגשת ההשגות נקצב בהתאם לאיזון בין השמירה על זכות הטיעון של אלו שעלולים להיפגע מהחלטת המפקד הצבאי, לבין הצורך בהשלמת הפעילות במחנות הפליטים בסד הזמנים הרלוונטי.

39. לאור כל האמור, עמדת המשיבים היא כי החלטת המפקד הצבאי אינה מגלה כל עילה להתערבות בית המשפט הנכבד, וכי דין העתירה להידחות.

הבקשה למתן צו ביניים

40. כאמור לעיל, במסגרת העתירה התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ביניים, המורה על עיכוב כניסתן לתוקף של ההודעות. בהחלטות כב' השופט י' כשר, מיום 6.5.25, נקבע כי אין מקום להוצאת צו ארעי לעת הזו, וכי המשיבים יגישו את תגובתם לבקשה למתן צו ביניים עד ליום המחרת.

41. תחילה נציין, כי עוד עובר להגשת העתירה, במסגרת הפעילות המבצעית במרחב, ומשחלפו למעלה מ-24 שעות ממועד דחיית ההשגה ולא הוגשה עתירה לבית המשפט הנכבד, החלו המשיבים בביצוע פעולות ההריסה. במסגרת זו, עד אתמול, 6.5.25, נהרסו כ-3 מבנים במחנה הפליטים נור א-שמס מבין המבנים שסומנו בהודעות המפקד הצבאי והעבודות נמשכות במרחב זה גם כעת.

כמו כן, נוכח העובדה שלא ניתן בענייננו צו ארעי, ובשים לב לכך שהפעילות מצויה בעיצומה על כל המשתמע מכך, המשיבים פועלים במקביל להגשת תגובה זו, להריסת מספר מבנים נוספים לצורך השלמת הריסת המקבץ בו הם פועלים. בהקשר זה, המשיבים יבקשו להפנות לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה נ' סולברג, בעניין עיריית ג'נין, שציין כדלקמן:

"אעיר אך זאת: משלא ניתן צו ארעי בהחלטת חברתי, השופטת ג' כנפי-שטייניץ (אמש), ומשהוסיפה והדגישה "כי אין בהחלטה זו כדי לעכב פעולה הנדרשת עקב צרכים צבאיים דחופים", לא היה צריך צה"ל להמתין עד למתן החלטה בבקשות למתן צו ביניים. בתגובת צה"ל לבקשות הללו צוין, כי מדובר ב"צורך צבאי מובהק ומיידי בהריסת הבתים שבנדון", כאשר "עיקוב ההריסה [...] עלול להביא לסיכול האפשרות לביצוע ההריסה במתווה המתוכנן [...]". לטובת הפעילות במחנה הפליטים הוקצו כוחות יעודיים, הערוכים בשטח לביצוע ההריסה, וזאת לנוכח הצורך הבטחוני הדחוף" (סעיף 4). לפיכך, ובהינתן אותו "צורך צבאי ממשי ומיידי" (סעיף 22), לא היתה מניעה משפטית מלפעול לאלתר" [ההדגשה נוספה].

בהקשר זה יצוין, כי מבנים שנהרסו עד כה, היו מבנים שהריסתם נדרשה בדחיפות ובאופן מיידי לטובת פריצת הצירים כמו גם בכדי לאפשר את הפעילות המבצעית במרחב. מטבע הדברים, ככל שתידרש הריסה דחופה ומידית לצורך המשך הפעילות המבצעית במרחב, המשיבים יפעלו בהתאם ובאופן מיידי.

42. כידוע, על המבקש סעד זמני להוכיח כי סיכויי ההליך גבוהים, וכי מאזן הנוחות נוטה במובהק לטובתו. עוד נקבע, כי בין השיקולים הללו מתקיימת "מקבילית כוחות", כך שבמצב בו מאזן הנוחות נוטה במובהק לטובת מתן סעד זמני, ייטה בית המשפט ליתן את הצו המבוקש, אף אם סיכויי ההליך אינם גבוהים, ולהפך (ראו למשל: בג"ץ 5195/12 ד"ר דרור לדרמן נ' ראש עיריית קריית גת (3.4.13); בג"ץ 6853/21 סלימאן נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (14.8.22); עע"מ 4565/22 כהן נ' עמידר החברה הלאומית לשיכון בישראל בע"מ (8.9.22); עע"מ 5077/22 פלוני נ' השר לביטחון פנים (8.9.22)).

43. במקרה דנן, ממכלול הטעמים שפורטו לעיל, עמדת המשיבים היא כי סיכויי ההליך אינם גבוהים, בלשון המעטה.

44. כמו כן, עמדת המשיבים היא כי מאזן הנוחות נוטה אף הוא במובהק לטובת דחיית הבקשה למתן צו ביניים. לא נעלמה מעיני המשיבים העובדה כי מימוש הפעילות והריסת המבנים, יביאו לתוצאה בלתי-הפיכה ולהתייתרותה של העתירה. עם זאת, ומבלי להקל ראש בפגיעה הכרוכה בנפגעים כתוצאה מהפעלת סמכות המפקד הצבאי במקרה דנן, עמדת המשיבים היא כי הצורך הצבאי החיוני העומד בבסיס החלטת המפקד הצבאי, כמו גם הצורך בביצוע הפעילות בהקדם האפשרי, כפי שפורט בהרחבה לעיל, מטילים את הכף לטובת דחיית הבקשה למתן צו ביניים.

45. לבסוף, יצוין כי עם כניסת כוחות צה"ל למחנות הפליטים, במסגרת המבצע הנוכחי, הוטלו במקום כתר ועוצר, בהתאם לסמכויות הנתונות למפקד הצבאי בהתאם להוראות הדין באזור (ראו תקנות 122 ו 124 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 וסעיפים 316 ו 317 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון), התשי"ע-2009).

עם זאת, הכוחות לא הורו על פינוי המחנות או חובת עזיבתם, והתושבים של המחנות עודכנו כי באפשרותם, ככל שיבחרו כן, לצאת דרך מסדרונות הומניטריים שהוקמו לשם כך. זאת, במטרה לאפשר לתושבים המבקשים לא לשחות במחנות הפליטים במהלך הלחימה העצימה במקום, לצאת מהמרחב. ואכן, רוב תושבי המחנה בחרו לעזוב את מחנות הפליטים במהלך הלחימה במקום. יצוין, כי נכון למועד הגשת תגובה זו, לא קיים עוצר במחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמס, כי אם כתר בלבד, אשר עומד בתוקף, נכון לעת הזו ובהתאם להערכת המצב המבצעית, עד ליום 31.5.25.

46. כמו כן, נציין כי מאז תחילת המבצע ועד היום, בקשות של תושבי המקום לשוב ולקבל לידיהם ציוד או להיכנס למחנות מסיבות אחרות ולנוע בהם, על אף העוצר והכתר שהוטלו במקום – נבחנות באופן פרטני על ידי הגורמים המוסמכים, ובמקרים המתאימים ניתנו אישורים להיכנס לשטח המחנות. על פי הנמסר, מאז חתימת ההודעות בדבר הכוונה להרוס את המבנים המפורטים בהן, תיאמו ונכנסו כ-200 תושבים לטובת הוצאת ציוד מ-31 מבנים במחנה הפליטים נור א-שמס. התיאומים במחנה הפליטים טולכרם יתאפשרו גם הם בעת הקרובה. בהודעות מטעם המפקד הצבאי, אף צוין מפורשות כי באפשרותם של המעוניינים להיכנס ולהוציא ציוד מהבתים, לפנות לגורמי התיאום והקישור באופן פרטני. לעמדת המשיב, אף לכך יש ליתן משקל בעת בחינת מאזן הנוחות.

סיכומם של דברים

47. לאור כלל האמור, עמדת המשיב היא כי דין העתירה להידחות על הסף ולגופה. החלטת המפקד הצבאי להורות על הריסת מבנים לצרכים מבצעיים במחנות הפליטים טולכרם ונור א-שמס, התקבלה מטעמים צבאיים מובחנים, והיא אינה מגלה כל עילה להתערבות בית המשפט הנכבד. בנסיבות אלו, בית המשפט הנכבד מתבקש להורות על דחיית העתירה, ועמה ממילא גם הבקשה למתן צו ביניים.

48. העובדות המפורטות בתגובה זו נתמכות בתצהירו של אלוף-משנה אדיר ריינס, קצין הנדסה פיקודי בפיקוד המרכז.

היום, ט' באייר תשפ"ה

07 במאי 2025

מתניה רוזין, עו"ד

עוזר ראשי במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

רון רוזנברג, עו"ד

סגן מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

תצהיר

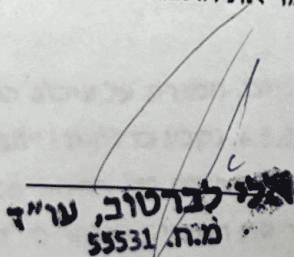
אני הח"מ, אלוף משנה אדיר ריינס, מצהיר בזאת כדלקמן:

1. אני משמש בתפקיד מפקד הנדסה פיקודי בפיקוד המרכז.
2. תצהירי זה ניתן כתמיכה בעובדות המפורטות בתגובה מטעם המשיבים בבג"ץ 12276-05-25 (להלן: **התגובה המקדמית**).
3. העובדות המפורטות בתגובה, ידועות לי מתוקף תפקידי והן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. אני מצהיר כי זה שמי וזו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

אישור

אני הח"מ, אלוף משנה אדיר ריינס, עו"ד, מ.ר. 5551, מאשר/ת בזה כי ביום 7.5.25 הופיע בפני אלי לברטוב, המוכר לי אישית, ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת ושלא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

אלי לברטוב, עו"ד
מ.ח. 5551

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
מס' 1	צילום הודעות המשיב, מיום 1.5.25	18
מס' 2	צילום המענה להשגה מטעם המפקד הצבאי	27
מס' 3	צילום ההכרזות על גדודי הטרור כהתאחדויות בלתי מותרות, מיום 23.7.24	31

נספח מש/1

צילום הודעות המשיב, מיום 1.5.25

עמ' 18

צבא הגנה לישראל

הודעה בדבר הריסת מבנים לצרכים ביטחוניים מובהקים – מרחב מ.פ. טול כרם

בתוקף סמכותי כמפקד צבאי ויתר סמכויותי על פי כל דין, ומאחר שהנני סבור כי הדבר דרוש לצרכים צבאיים מובהקים, אני מצווה כדלקמן:

1. **הגדרות** בהודעה זו -
"המפה" - מפה החתומה על ידי שנושאת את שמה של הודעה זו, המצורפת להודעה זו ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה.
"המבנים" - המבנים המסומנים באדום במפה.
2. **הריסת המבנים** הנני מורה בזה על הריסת המבנים. הריסת המבנים תחל בתוך 24 שעות ממועד חתימת הודעה זו.
3. **פרסום** א. העתקים מההודעה ומהמפה יועברו למת"ק הגזרתי.
 ב. העתקים מההודעה ומהמפה יועברו לקישור הפלסטיני באמצעות המת"ק הגזרתי.
4. **פנייה בנושא המבנים נושא הודעה זו** באפשרות מי שמבקש לפנות את צידו מהבתים, או לטעון בכל עניין אחר, לפנות בנושא למת"ק הגזרתי בתוך פרק זמן של 24 שעות ממועד פרסום הודעה זו.

אלוף אבי בלוט
 מפקד כוחות צה"ל
 באזור יהודה ושומרון

ג' באייר התשפ"ה
 1 במאי 2025

תצ"א

جيش الدفاع الإسرائيلي

اعلان بشأن هدم مباني لأغراض عسكرية بحتة-منطقة مخيم اللاجئين طولكرم

بموجب صلاحياتي كقائد عسكري وباقي صلاحياتي بموجب أي قانون، وبما أنني أعتقد أن الأمر ضروري لأغراض عسكرية بحتة، فإنني أمر بهذا ما يلي:

- تعريفات**
١. في هذا الاعلان
- "الخريطة"-الخريطة الموقعة بتوقيعي والتي تحمل اسم هذا الاعلان والمرقعة له وتشكل جزءاً لا يتجزأ منه.
- "المباني"- المباني المحددة باللون الأحمر على الخريطة.
- هدم المباني**
٢. أمر بهذا على هدم المباني. تبدأ عملية هدم المباني خلال ٢٤ ساعة من حين توقيع هذا الإعلان.
- نشر**
٣. أ. تسلم نسخ عن هذا الإعلان والخريطة لمديرية التنسيق والارتباط اللوائية.
- ب. تسلم نسخ عن هذا الإعلان والخريطة للارتباط الفلسطيني بواسطة مديرية التنسيق والارتباط.
- التوجه بخصوص المباني موضوع هذا الاعلان**
٤. يحق لكل من يطلب اخلاء متاعه من البيت، او الادعاء بأي شأن آخر، التوجه بهذا الخصوص لمديرية التنسيق والارتباط اللوائية خلال مدة زمنية لا تتجاوز ٢٤ ساعة من حين نشر هذا الإعلان.

٣	ايار	٥٧٨٥	الوف	أقي بلوط
١	ايار	٢٠٢٥	قائد قوات جيش الدفاع الإسرائيلي	في منطقة يهودا والسامرة

[التصوير الجوي]

צבא הגנה לישראל

הודעה בדבר הריסת מבנים לצרכים ביטחוניים מובהקים – מרחב מ.פ. נור א-שמש

בתוקף סמכותי כמפקד צבאי ויתר סמכויותי על פי כל דין, ומאחר שהנני סבור כי הדבר דרוש לצרכים צבאיים מובהקים, אני מצווה כדלקמן:

- הגדרות** 1. בהודעה זו -
"המפה" - מפה החתומה על ידי שנושאת את שמה של הודעה זו, המצורפת להודעה זו ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה.
"המבנים" - המבנים המסומנים באדום במפה.
- הריסת המבנים** 2. הנני מורה בזה על הריסת המבנים. הריסת המבנים תחל בתוך 24 שעות ממועד חתימת הודעה זו.
- פרסום** 3. א. העתקים מההודעה ומהמפה יועברו למת"ק הגזרתי.
ב. העתקים מההודעה ומהמפה יועברו לקישור הפלסטיני באמצעות המת"ק הגזרתי.
- פנייה בנושא המבנים נושא הודעה זו** 4. באפשרות מי שמבקש לפנות את צידו מהבתים, או לטעון בכל עניין אחר, לפנות בנושא למת"ק הגזרתי בתוך פרק זמן של 24 שעות ממועד פרסום הודעה זו.

אלוף אבי אלוף
מפקד כוחות יהודה
באזור

בלוט
צה"ל
ושומרון

ג' באייר התשפ"ה
1 במאי 2025

תצ"א

جيش الدفاع الإسرائيلي

اعلان بشأن هدم مباني لأغراض عسكرية بحتة منطقة مخيم اللاجئين نور الشمس

بموجب صلاحياتي كقائد عسكري وباقي صلاحياتي بموجب أي قانون، وبما أنني أعتقد أن الأمر ضروري لأغراض عسكرية بحتة، فإنني أمر بهذا ما يلي:

- تعريفات**
١. في هذا الاعلان
- "الخريطة"- الخريطة الموقعة بتوقيعي والتي تحمل اسم هذا الاعلان والمرققة له وتشكل جزءاً لا يتجزأ منه.
- "المباني"- المباني المحددة باللون الأحمر على الخريطة.
- هدم المباني**
٢. أمر بهذا على هدم المباني. تبدأ عملية هدم المباني خلال ٢٤ ساعة من حين توقيع هذا الإعلان.
- نشر**
٣. أ. تسلم نسخ عن هذا الإعلان والخريطة لمديرية التنسيق والارتباط اللوائية.
- ب. تسلم نسخ عن هذا الإعلان والخريطة للارتباط الفلسطيني بواسطة مديرية التنسيق والارتباط.
- التوجه بخصوص المباني موضوع هذا الاعلان**
٤. يحق لكل من يطلب اخلاء متاعه من البيت، او الادعاء بأي شأن آخر، التوجه بهذا الخصوص لمديرية التنسيق والارتباط اللوائية خلال مدة زمنية لا تتجاوز ٢٤ ساعة من حين نشر هذا الإعلان.

٣	ايار	٥٧٨٥	الوف	أقي بلوط
١	ايار	٢٠٢٥	قائد قوات جيش الدفاع الإسرائيلي	في منطقة يهودا والسامرة

[التصوير الجوي]

נספח מש/2

צילום המענה להשגה מטעם המפקד הצבאי

עמ' 27

לישראל	ההגנה	צבא
ושומרון	יהודה	אזור
המשפטי	היועץ	לשכת
90631 אל	בית	5, ת"ד
02-9977071/711		טל':
076-539-9689		פקס:
yoayosh@idf.il		דוא"ל:
9-0049-9529		סימוכין:
תשפ"ה	בא"ר	ו'
2025	במאי	04

לכבוד
עדאלה - עו"ד סוהאד בשארה

שלום רב,

הנדון: מענה להשגתכם בעניין הרס מבנים לצרכים צבאיים במ.פ. טול כרם ומ.פ. נור

א-שם

שלכם: מיום 3.5.2025

1. הרינו לאשר קבלת פנייתכם שבסמך, שעניינה הוראת מפקד פיקוד המרכז להרוס מבנים במחנות הפליטים טול כרם ונור א-שם. בהשגה, אשר נוסחה באופן כללי, הועלו טענות בנוגע לחוקיות ההריסה לפי המשפט הבינלאומי, טענות הנוגעות להיקף ההריסה ומידתיותה, וטענות הנוגעות להיעדרה של זכות טיעון אפקטיבית. להלן נתייחס לטענות במשותף ובמשולב.

2. במהלך השנים האחרונות, בדגש על התקופה שמאז פרוץ אירועי "שובר גלים" בשנת 2022, הפכו מחנות הפליטים בצפון השומרון לערי מקלט עבור גורמי הטרור. המחבלים, ששאפו ולדאבון הלב לעיתים אף הצליחו, לפגוע בביטחון עורף מדינת ישראל וישראלים באזור יהודה והשומרון. חלקן מהמחבלים יצאו ממחנות הטרור ורובם נמלטו אליהם לאחר הפיגועים. אך לא רק מקלט חיפשו המחבלים במחנות הפליטים אלא גם השתמשו בהם כדי להסליק תחמושת ואמצעים לפיגועים, והיוו להשראה עבור מי שרצונם הוא לפגוע בביטחון מדינת ישראל וביטחון אזור יהודה והשומרון.

במחנות הוקמה תשתית טרור של ממש, שכללה מטענים מוטמנים רבים, והביאו למותם של חיילי צה"ל שפעלו בהם לאורך השנים ולפציעתם. תשתית הטרור כללה גם חדרי ניהול ותקשורת, מערכי שערים ומחסות.

כל אלו הפכו את המחנה לסביבה צבאית של ממש ולפעילות בהם – ללחימה דה פקטו.

מחבלי האזור הפכו את חיי התושבים בצפון השומרון למסוכנים, לאחר שאילצו את צה"ל לפעול במחנות אלו למיגור הטרור. ונדגיש את המובן מאליו – תשתיות הטרור הרבות שהוטמנו והותקנו במחנות מחייבות זמן רב לצורך איתורן והשמדתן.

3. במהלך השנתיים האחרונות פעל צה"ל במחנות הפליטים טול כרם ונור א-שם בשורת מבצעים, לעיתים קצרים ולעיתים - ארוכים מעט יותר. אחר כל מבצע, שהוביל למעצר של שורת מבוקשים ואף למותם של חלקם בקרבות - שיקמו גורמי הטרור את תשתיות הטרור והובילו לסיכון הכוחות בכניסתם למבצע הבא. נזכיר, כי הודעתו של מפקד פקמ"ז ניתנה על רקע הפעילות המבצעית העצימה במחנות הפליטים במסגרת מבצע "חומות ברזל" המתנהל מאז חודש ינואר 2025.

4. אכן, לא ניתן לכחד - הפעילות המבצעית העצימה והמתמשכת במחנות הפליטים, אליה גררו המחבלים את צה"ל, מובילה עימה פגיעה במרקם החיים של האוכלוסייה הפלסטינית ואף ברכושם. אולם, פעילות זו נובעת מצורך בטחוני מובהק, ברור וממשי - שאין לנו אלא להביע תקווה כי יחלוף – ומתבצעת בהתאם להוראות הדין, הפסיקה והפקדות.
5. במסגרת הפעילות המבצעית העצימה במחנות הפליטים מאז תחילתו של המבצע האחרון, נאלץ צה"ל לפגוע ברכוש בבעלות פרטית, בשל קיומם של צרכים צבאיים החלטיים בהריסתם של מבנים אלו.
6. יובהר כבר עתה, כי המפקד הצבאי אינו חולק על חובתו לכבד ולשמור על קניין פרטי. ואולם, חובתו זו מתאזנת, בהתאם להוראות הדין והפסיקה, אל מול צרכים צבאיים החלטיים הנובעים מן הפעילות המבצעית הלחימתית במרחב.
- לא למותר לציין, כי סמכותו של המפקד הצבאי לפגוע ברכוש פרטי, לרבות להרוס מבנים בנסיבות של צורך צבאי, מעוגנת מפורשות בדין הבין-לאומי, והדבר הוכר אף בפסיקתו של בית המשפט העליון. זאת בכל פרדיגמה משפטית הנוגעת לפעילות הצבאית.
7. לצד החובה בדבר שמירה על רכוש פרטי, מעוגנת בדין הבין-לאומי סמכותו המפורשת של המפקד הצבאי להורות על התרמת קניין פרטי, על, תפיסתו ועל השמדתו. ודוק - בצד המגבלה - הסמכות לבצעה. גם בפסיקתו של בית המשפט העליון, הוכרה סמכותו של המפקד הצבאי לעשות שימוש בסמכויותיו אלו בהינתן כי פעולות צבאיות מחייבות לחלוטין את ההחרבה וההשמדה של הרכוש הפרטי. על הלכה מושרשת זו, חזר בית המשפט העליון אך לאחרונה בהקשר דומה.¹ בהקשר זה יובהר, כי ההליך שקדם להחלטה בעניינו, והטעמים בבסיס ההחלטה, דומים לאלה שבעניין עיריית ג'נין.
8. נציין, כי עניינה של הודעת המפקד הצבאי, המורה על הריסת מבנים מסוימים וחלקים ממבנים אחרים, מבוססת על צרכים צבאיים דחופים. הריסת המבנים היא הכרחית למילוי חובתו של המפקד הצבאי להשיב ולהבטיח את הסדר הציבורי במרחב. על כן, וכדי לאפשר את מעבר הכוחות במחנה הפליטים בבטחה, בשל האיומים שתוארו מעלה, הורה המפקד הצבאי על הריסת המבנים.
9. בטרם הורה המפקד הצבאי להרוס את המבנים המסומנים במפה המצורפת להודעתו, נערכה בחינה פרטנית של המבנים המיועדים להריסה כיום בידי כלל הגורמים המבצעיים הרלוונטיים בפיקוד המרכז ובאוגדת איו"ש.
- התוואי בו עומדים המבנים המיועדים להריסה, נבחר לאחר תכנון סדור, ותוך צמצום מספר המבנים שייפגעו למינימום ההכרחי, כדי להגשים את התכלית העומדת ביסוד הודעתו של המפקד הצבאי; כן נמנע המפקד הצבאי מלהורות על הריסתם של מבני דת או רפואה. בכך, מילא המפקד הצבאי את חובתו לפעול במידתיות ובסבירות.
10. אשר לזכות הטיעון, נשוב ונזכיר כי בפסיקת של בית המשפט העליון נקבע, כי ככלל תינתן לפרט העתיד להיפגע זכות טיעון. ואולם, זכות זו היא זכות יחסית, אשר עשויה אף לא לסגת בנסיבות מסוימות מפני שיקולים נוגדים.
- במקרה זה, נקט המפקד הצבאי במירב המאמצים לאפשר זכות טיעון כאמור, תוך איזון זכות הטיעון של התושבים העתידיים להיפגע מהחלטתו, מול הצורך הצבאי בהרס המבנים שנועד לאפשר את חופש הפעולה של צה"ל באזורים אלו והסיכון הנשקף לחיי הכוחות מהיעדר הפעולה ודחיפותה של הפעולה. זאת ועוד, ההודעה הועברה באמצעות המת"ק הגזרתי לקשי"פ ופורסמה כמקובל. לא בכדי, הוגשה השגתכם.

¹ בג"ץ 54641-03-25 עיריית ג'נין נ' מפקד פקמ"ז; בג"ץ 54651-03-24 לטיפה סתיתי נ' מפקד מפקד פקמ"ז; בג"ץ 55522-03-25 עומר נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון. בלמ"ס

גם בהקשר זה נזכיר כי אך לאחרונה אישר בית המשפט העליון פרק זמן זהה להגשת השגות בהקשר דומה, בקבעו כי לא נפל פגם בפרק הזמן שניתן לזכות הטיעון של הנפגעים מן ההחלטה, ובשים לב לעומד על הפרק.

11. בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם – יש לציין, כי פנייתכם לא הוגשה על ידי אף בעל עניין וממילא מבלי לצרף יפוי כוח מטעמם. לכך גם יש ליתן משקל.

12. אם כן, הודעתו של המפקד הצבאי ניתנה בסמכות, והיא מידתית וסבירה, וניתנה תוך שהות מספקת להגשת השגות.

13. סוף דבר, ההשגה נדחית.

אל"ם אלי לברטוב
היועץ המשפטי לאזור יהודה והשומרון

העתק:
פרקליטות המדינה - מחלקת הבג"צים

נספח מש/3

**צילום ההכרזות על גדודי הטרור
כהתאחדויות בלתי מותרות, מיום**

23.7.24

עמ' 31

צבא הגנה לישראל

תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945

הכרזה על התאחדות בלתי מותרת

בתוקף סמכותי כמפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון ובהתאם לתקנה 84(1)(ב) לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן: "תקנות ההגנה") ויתר סמכויותי על פי כל דין ותחיקת ביטחון, ולאחר שהשתכנעתי כי הדבר דרוש לצורך הגנה על ביטחון האזור, ביטחון מדינת ישראל, שלום הציבור והסדר הציבורי, אני מכריז בזה כי כל חבר בני אדם הנקרא "גדוד טול-כרם" או "גדודי טול-כרם", בין אם הוא מאוגד ובין אם לאו, בין אם הוא פועל ברשת האינטרנט ובין אם הוא פועל באופן אחר, לרבות קבוצה, תא, וכן כל פלג, מוסד, סניף מרכז ועד או סיעה שלו, ובכל שם שייקרא, ולרבות כל חבר בני אדם המשתייך לזרם זה, המכונה בכינויים שונים, הוא התאחדות בלתי מותרת כמשמעותה בתקנות ההגנה.

המחזיק ברכוש ההתאחדות הבלתי מותרת הנזכרת לעיל, נדרש להודיע על כך למפקד כוחות צה"ל באיו"ש באמצעות לשכת היועץ המשפטי ליהודה ושומרון בטלפון: 02-997-7071/711, ובפקס: 076-539-9689.

הרואה עצמו נפגע על ידי הכרזה זו, יכול להגיש השגותיו בכתב בפניי באמצעות לשכת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, וזאת תוך 14 יום ממועד פרסום ההכרזה.

אלוף
מפקד
באזור

אבי
כוחות
יהודה

בלוט
צה"ל
והשומרון

התשפ"ד
2024

בתמוז
ביו"ל

י"ז
23

צבא הגנה לישראל

תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945

הכרזה על התאחדות בלתי מותרת

בתוקף סמכותי כמפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון ובהתאם לתקנה 84(1)(ב) לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן: "תקנות ההגנה") ויתר סמכויותי על פי כל דין ותחיקת ביטחון, ולאחר שהשתכנעתי כי הדבר דרוש לצורך הגנה על ביטחון האזור, ביטחון מדינת ישראל, שלום הציבור והסדר הציבורי, אני מכריז בזה כי כל חבר בני אדם הנקרא "גדוד נור אל-שמס" או "גדודי נור אל-שמס", בין אם הוא מאוגד ובין אם לאו, בין אם הוא פועל ברשת האינטרנט ובין אם הוא פועל באופן אחר, לרבות קבוצה, תא, וכן כל פלג, מוסד, סניף מרכז ועד או סיעה שלו, ובכל שם שייקרא, ולרבות כל חבר בני אדם המשתייך לזרם זה, המכונה בכינויים שונים, הוא התאחדות בלתי מותרת כמשמעותה בתקנות ההגנה.

המחזיק ברכוש ההתאחדות הבלתי מותרת הנזכרת לעיל, נדרש להודיע על כך למפקד כוחות צה"ל באיו"ש באמצעות לשכת היועץ המשפטי ליהודה ושומרון בטלפון: 02-997-7071/711, ובפקס: 076-539-9689.

הרואה עצמו נפגע על ידי הכרזה זו, יכול להגיש חשגותיו בכתב בפניי באמצעות לשכת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, וזאת תוך 14 יום ממועד פרסום ההכרזה.

אלוף	אבי	בלוט
מפקד	כוחות	צה"ל
באזור	יהודה	ושומרון

י"ז	בתמוז	התשפ"ד
23	ביוני	2024